

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Анотація. Охарактеризовано сучасний стан соціальної сфери України, проаналізовано рівень бідності та шляхи подолання бідності, оцінено прожитковий мінімум, що встановлений державою. Проведено дослідження забезпеченості житлом громадян та окреслено основні заходи покращення соціальної сфери України.

Аннотация. Охарактеризовано современное состояние социальной сферы Украины, проанализирован уровень бедности и пути преодоления бедности, оценен прожиточный минимум, который установлен государством. Проведено исследование обеспеченности жильем граждан и очерчены основные мероприятия по улучшению социальной сферы Украины.

Annotation. The article characterized the current state of the social sphere in Ukraine, analyzed poverty level and the ways to solve the problem of poverty, estimated subsistence minimum set by the state, conducted a study of housing people and outlined key actions to improve social sphere of Ukraine.

Ключові слова: соціальна сфера, рівень життя населення, бідність, прожитковий мінімум.

Соціальна сфера є чи не найголовнішою характеристикою рівня розвитку країни. Тому актуальним у наш час є питання її розгляду й модернізації, адже вона забезпечує захист прав людини, організацію діяльності державної політики, створює стабільність діяльності суспільства та умови реалізації потенціалу людини. Розвиваючи саме дану сферу, ми можемо бути соціально захищеними, а отже, маємо забезпечене благополуччя майбутнє. У соціальній сфері, де головним об'єктом є людина, мають бути створені відповідні умови для матеріального забезпечення різних верств населення.

Питанням розвитку соціальної сфери присвячені наукові праці багатьох вчених-економістів, зокрема Богині Д. П., Богуцького О. А., Вдовиченка М. Х., Гайдуцького П. І., Завадського Й. С., Заславського Т. І., Купалової Г. І., Лотоцького І. І., Лукінова І. І., Маліка М. Й., Прокопи І. В., Каблука П. Т., Саєнка М. Г., Тринька Р. І., Юрчишина В. В., Якуби К. І. та ін. Їх роботи доводять, якщо досліджувати і спробувати вирішити головні проблеми соціальної сфери, то країна має змогу вийти на рівень розвинених держав. У деяких стверджується, що існує недостатнє фінансування з боку держави та місцевої влади, але за раціонального планування витрат можливо підтримувати стабільність.

Тому метою роботи слід вважати дослідження основних проблем соціальної сфери України, визначення причин їх появи та окреслення основних заходів вирішення проблем.

Сучасна соціальна сфера України занепадає, хоча наша держава "обдарована" ресурсами, які необхідні для виживання. На думку В. Карасьова, наразі в української влади немає інших стратегічних орієнтирів, окрім самої влади. Як наслідок, довгострокові стратегії практично не працюють, а це блокує попит на інновації, що стримує економічний розвиток і підвищення рівня добробуту населення [1, с. 46]. Наразі українська держава суттєво відстає від провідних країн світу, а саме "Великої вісімки", і без чітко сформованої державної політики ніколи не зможе наздогнати розвинені європейські держави. Хоча основними національними цілями слід вважати: забезпечення гідних умов життя всіх громадян України, створення умов для розвитку і поліпшення життя майбутніх поколінь українців, гарантії незалежності та безпеки особи і держави [1, с. 46], проте стовідсотково жодна із зазначених цілей не реалізується в найближчий час. Попри те що завжди лунають гучні слова про успіх у виконанні планів, суттєвих змін не передбачається. Свідченням цього є неспроможність самостійно забезпечувати необхідні людям внутрішні потреби. Доказом цього є те, що МВФ виділяє Україні позику в розмірі 16,5 млрд дол. США.

Якщо говорити про головні труднощі соціальної сфери, то постає така категорія, як "бідність". І не можна на це не зважати, оскільки людські потреби залежать від соціально-економічних умов країни. Але слід враховувати той факт, що існують розвинені країни і країни, що розвиваються. Бідність у країнах, що розвиваються, означає відсутність доступу до найголовніших життєвих ресурсів: їжі, питної води, медикаментів, початкової освіти. Прикладами можуть бути країни Африки та Азії (рис. 1).

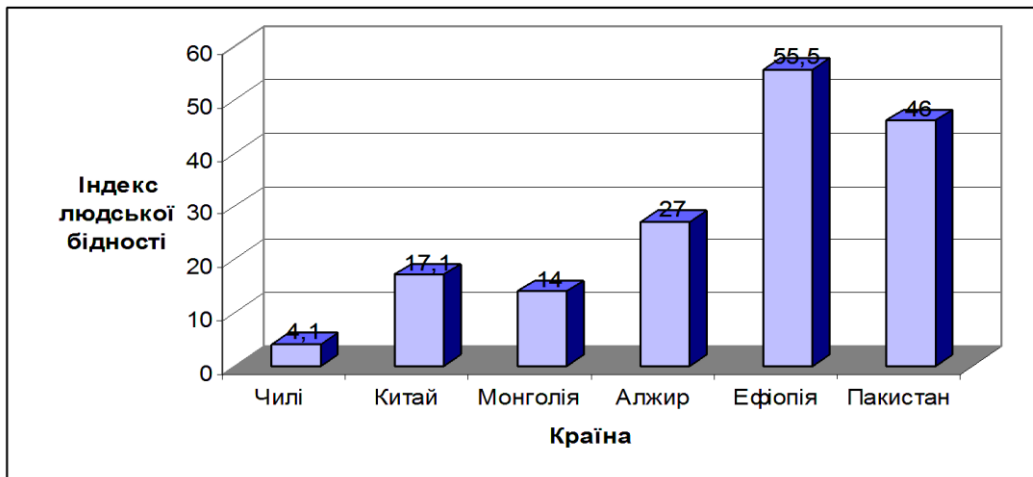

Рис. 1. Індекс людської бідності в країнах, що розвиваються [2, с. 4]

Ці проблеми менш гостро стоять у розвинених країнах (рис. 2), де голод не такий небезпечний, початкова освіта – загальна, питна вода – легкодоступна і система охорони здоров'я охоплює більшість населення. Для багатших країн актуальнішим є інший аспект бідності – соціальне вилучення [2, с. 5]. Це означає, що бідність у буквальному розумінні вживається лише щодо країн, які розвиваються. Тому зараз існують два індекси людської бідності, які майже однакові, проте у більш розвинених державах доходи бідних вищі.

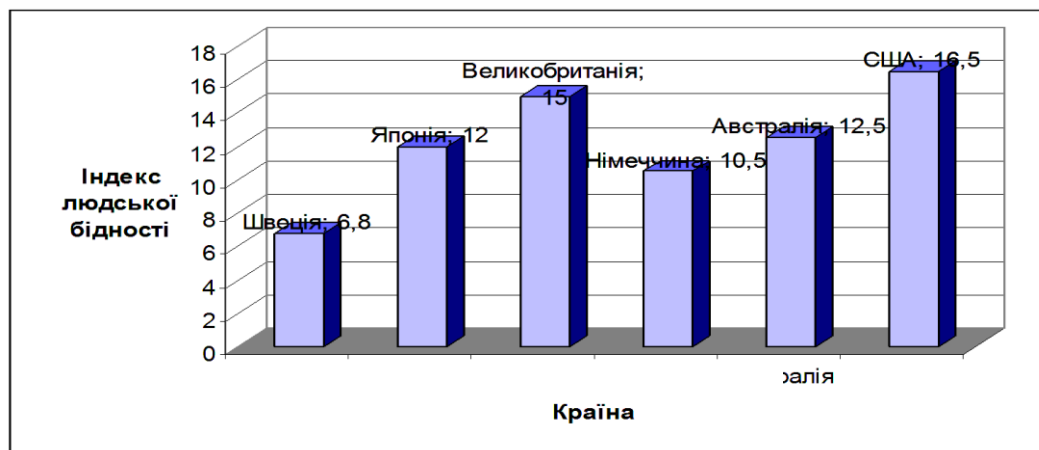

Рис. 2. Індекс людської бідності в розвинених країнах [2, с. 4]

На жаль, рівень бідності в Україні продовжує зростати. Усе більша кількість людей відносить себе до категорії, що знаходиться на межі бідності (за останніми даними, 16 % українців), а за офіційною статистикою ООН, за межею бідності в Україні перебувають 78 % людей. Таке велике значення пов'язано з тим, що визнана у світі межа бідності становить 17 доларів на день, в той час як українці в середньому витрачають 3 долари на день [3, с. 306]. Для багатьох держав основною проблемою подолання бідності є відсутність внутрішніх ресурсів. Україна ж відома як держава з великою територією, багатою сировинною базою, з доступом до основних торгових шляхів, сприятливими кліматичними умовами. Незважаючи на це, Україна все ж таки змушена шукати шляхи подолання бідності. З категорією "бідність" пов'язане таке поняття, як "прожитковий мінімум громадян". На грудень 2012 року прожитковий мінімум становив 1 095 грн. Більшість населення нашої держави може сміливо сказати, що така сума не задовольняє їх потреби та потреби їх сімей, зважаючи на те, що ціни в Україні з кожним місяцем зростають. Більшість людей мають задовольняти свої потреби у життєво важливих продуктах за рахунок дешевих, тому й неякісних товарів. Наприклад, у вересні 2012 року закарпатська журналістка провела експеримент, суть якого полягає в тому, що вона вирішила прожити один місяць на 1 044 грн, тобто на прожитковий мінімум. Жінка визначила, що вона витрачає 500 грн на їжу, 200 грн – на комунальні послуги, а 150 грн – на поїздки до Львова. До того ж, вона зазначила, що прожитковий мінімум не передбачає витрат на одяг чи взуття або на медикаменти. Можна сказати, що такий експеримент на практиці довів, що наша держава не дає впевненості у завтрашньому дні, а життя людей нагадує виживання. Тому не дивно, що Україна має позитивне сальдо міграції [4, с. 33].

Щоб вирішити проблему бідності, необхідно, щоб заходи її подолання були спрямовані державою. Саме влада має забезпечити соціальний захист незаможного населення, виховувати в суспільстві позитивні настрої, які б були спрямовані на допомогу збіднілій громаді. Для запобігання поширенню і розвитку бідності в майбутньому влада має забезпечити стабільність населенню, тому слід підвищити зарплату, забезпечити громадян житлом, знизити рівень корупції, збільшити кількість робочих місць. Раціональним був би крок розвитку кола профсоюзів.

Поряд із проблемою бідності стоїть проблема забезпеченості житлом. Потреба у власному просторі має досить вагомий значення для будь-якої людини. Домівка впливає на фізичний та психічний стани людини, на соціальне благополуччя, оскільки від домівки залежить процес формування сім'ї. У свою чергу, житлові умови

відображають соціально-економічний статус і благополуччя домогосподарства. Фінансова доступність житла – це вже інше питання. Уже не перший рік ведуться розмови про те, що ціни на житло в Україні невинновданно високі. Наприклад, в Україні зараз ціни вищі, ніж у багатьох країнах світу. За \$51 тис., а саме стільки коштує одна з найдешевших київських квартир у спальному районі, на Борщагівці, можна придбати однокімнатну економ-квартиру зі свіжим ремонтом практично в центрі Берліну. \$32 тис. коштує житло в Дюссельдорфі, в будинку 1994 року спорудження. Такі високі ціни пов'язані з економічним зростанням 2007 – 2008 років, а також збільшенням об'єму іпотеки. І, як результат, люди стають "заручниками" банківських кредитів. Іпотекою на житло користуються майже всі молоді сім'ї, які бажають розпочати своє життя зі спільної домівки. Оцінюючи ризик і розраховуючи свої можливості, вони починають обирати банк, у якому переплата буде мінімальною. Проте не можна не згадати саму ставку (таблиці), яка в середньому складає 22 %.

Таблиця

Реальна ставка за іпотекою за даними "Простобанк Консалтинг"

Термін кредиту (рік)	Середня реальна ставка на 8.10.2012 р. (річних)
1	23,71 %
5	22,05 %
10	22,05 %
15	22,27 %
20	21,17 %

Такий показник однозначно можна вважати високим. В процесі розрахунку з банками людина переплачує 400 – 500 тис. грн, а це можна вважати суттєвою втратою для сімейного бюджету, тому навряд чи можна вважати демократичним той факт, що людина в разі купівлі квартири "віддає" банку майже половину вартості житла. До того ж, термін оплати іпотеки складає більшу частину свідомого життя людини. Іпотека змушує людей бути уважними і завжди думати про майбутнє, тому що втрата роботи стане причиною багатьох неприємностей, у тому числі штрафів або проблеми з іноземною валютою. Суми штрафів і пені за іпотекою на житло достатньо великі, щоб охочий купити квартиру в кредит відчув весь тягар каральних заходів, і якщо банк відчує наявність фінансових проблем у платника, то, крім занесення до "чорного списку", наполягатиме на продажі квартири і достроковому погашенні іпотеки на житло, а в гіршому випадку звернеться до суду.

Таким чином, проблема забезпеченості житлом вважається актуальною, проте не стоїть першочергово. Населення української держави ще не поставило на вищий щабель соціальних проблем житлову. У разі правильного регулювання фінансової сфери можна було б збільшити доступність житла. По-перше, фінансування купівлі житла частково має забезпечувати держава. По-друге, мають бути встановлені чіткі норми в законодавстві країни щодо ставки за іпотекою та створені більш жорсткі норми, які регулювали б діяльність приватних банків.

До числа складових соціальної сфери також слід віднести пенсійне забезпечення. На сьогодні в Україні налічується 13 млн 738 тис. пенсіонерів і пенсія для більшості з цих людей є основним джерелом доходу. Станом на 2011 рік пенсія в Україні становила 1 152 грн, а так само, як і зарплати, вона є значно нижчою, ніж у провідних країнах. Але не варто забувати про те, що в європейських країнах на 5 – 7 років пізніше виходять на пенсію, ніж у нашій країні. До того ж, в інших державах діють трирівнені пенсії, які включають державні та приватні накопичувальні рівні. В Україні пенсія не задовольняє й половини потреб пенсіонерів, тому частина з них продовжує працювати. Проте можна знайти кращі способи забезпечити себе. Перший спосіб – депозит. Відкладаючи гроші в банку в роки трудової діяльності, можна забезпечити безмарне майбутнє. Другий спосіб – страхові компанії. На відміну від банків, вони не можуть збанкрутувати. Клієнт щомісяця вносить на рахунок у страхову компанію певну суму. А компанія натомість виплачує її з надбавкою у вигляді місячної пенсії впродовж 10 – 20-ти років або ж до кінця життя. Третій спосіб – недержавні пенсійні фонди, адже їх прибутковість чи не найвища – до 20 % на місяць. Клієнт, у свою чергу, підписує строковий контракт та щомісяця вносить однакову суму.

Отже, для підвищення рівня життя українського населення необхідно створити стимул до зайнятості населення та саморозвитку, для того щоб не допустити процвітанню бідності, безробіття та голоду. Необхідно забезпечити житлом як базовою людською цінністю, що впливає на включення особистості в соціальну структуру суспільства, і це можливо за умови зростання матеріального стандарту життя, формування відповідних цінностей, норм поведінки, специфічного світогляду і, як наслідок, примноження національних надбань. Для сучасного суспільства обов'язково необхідний розвиток наукомістких технологій, як це має місце в Японії, Південній Кореї та інших країнах. Тому держава всіма доступними способами заохочує економічних суб'єктів до розробки та впровадження інновацій, оскільки завдяки цьому вирішується чимало проблем. Ще одним заходом для підвищення рівня життя населення є зростання ВВП і рівня розвитку економіки [5, с. 24]. Економічний розвиток позитивно впливає на розширення зайнятості, зростання зарплати і більш високий рівень життя. Також необхідно створити таку концепцію політики держави, за якою будуть забезпечуватися всі людські потреби.

Наук. керівн. Зайцева І. С.

Література: 1. Інноваційний розвиток // Україна: аспекти праці. – 2011. – № 5. – С. 46–51. 2. Рівень життя населення в Україні та світі: порівняльний аналіз // Персонал. – 2009. – № 4. – С. 4–11. 3. Вільна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://commons.com.ua/?p=10731>. 4. Міжнародна міграція в системі факторів економічного розвитку // Економіст. – 2011. – № 9. – С. 33–35. 5. Доходи та рівень життя населення // Україна: аспекти праці. – 2011. – № 6. – С. 19–29. 6. Вільна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://podrobnosti.ua/podrobnosti/2012/09/04/856209.html>. 7. Вільна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://na.dn.ua/problemu-povyazani-z-ipotekoyu.html>.